

“ΕΜΕΙΣ”/ Γεβγκένι Ζαμιάτιν Ομάδα Σημείο Μηδέν

Ιλειάνα Δημάδη

04/06/2015

Ένα ελάχιστα γνωστό δυστοπικό φουτουριστικό μυθιστόρημα ριζοσπαστικού στοχασμού των σοβιετικών χρόνων μάς συστήνεται μέσω μιας παράστασης-καλλιτεχνική πρόταση, με τη σκηνοθετική ικμάδα ενός ερμηνευτικού νεο-εξπρεσιονισμού που αποτίνει φόρο τιμής στη ζωγραφική του Μάλεβιτς.

Απέναντι στο θεατρικό τοπίο των εκατοντάδων παραστάσεων ο σκηνοθέτης καλείται να γίνει ταυτόχρονα... χρυσωρύχος και ταχυδακτυλουργός. Πρέπει να σκάψει και να ανασύρει τα κείμενα, τις ιδέες και τις πρακτικές που μπορούν να πουν «κάτι» και να τις παρουσιάσει με «τρικ» που να προκαλούν στον θεατή αν όχι τη μέθεξη, τουλάχιστον την έξαψη εκείνου που αντικρίζει φλέβα χρυσού να αναβλύζει.

Μια τέτοια φλέβα χτύπησε ο **Σάββας Στρούμπος** μεταφέροντας στο θέατρο (παρεμπιπτόντως για πρώτη φορά παγκοσμίως) το «Εμείς» (εκδ. 1927) του Γεβγκιένι Ζαμιάτιν. Η παράστασή του ενέχει μεν μια υπερλογοτεχνικότητα (το «Εμείς» δεν είναι θεατρικό έργο) και παρουσιάζει κάποια προβλήματα ως προς τις ερμηνευτικές και ρυθμολογικές ποικιλίες, επιστρέφει όμως το βλέμμα μας στον ορισμό του θεάτρου ως τέχνης προσωπικής και κοινωνικής συνείδησης. Κι έχει ξεφύγει ολοσχερώς τον κίνδυνο της αίσθησης «σκηνοθετημένου αναλογίου» που είχαν κάποια προηγούμενα εγχειρήματά του.

Ο Ρώσος συγγραφέας του «**Εμείς**», ως μηχανικός αεροσκαφών, ταξίδεψε στη Δύση και, ως προδομένος μπολσεβίκος, διέβλεψε στην υπόσχεση της βιομηχανικής και τεχνολογικής ανάπτυξης το θαύμα όσο και το τραύμα. Οι αναφορές του στην αλυσίδα παραγωγής Τέιλορ δεν είναι τυχαίες. Βάσει μιας μηχανιστικής λογικής που προασπίζεται την ευταξία, γεννιούνται, ζουν, εργάζονται και αναπαράγονται οι άνθρωποι στο μελλοντολογικό «Εμείς» του. Ο Ζαμιάτιν διεκτραγωδεί την πρόοδο

ανάγοντάς τη σε ένα φετιχιστικό υπερκράτος φουτουριστικής αμετροπέπιας και καυτηριάζει τις τακτικές χειραγώγησης των μαζών στο όνομά της.

Οι άνθρωποι στο «Εμείς», αντί για ονόματα, έχουν αριθμούς και οι στοιχειώδεις ελευθερίες έχουν καταργηθεί. Και το έργο, με τη μετανεωτερική αντίληψη του σήμερα, φαντάζει σαν μια τραγικωμική αλληγορία για το πώς ο ίλιγγος της ανάπτυξης μπορεί να οδηγήσει στο υπερτροφικό πλεόνασμά της, σε έναν κυβερνο-τεχνολογικο-καπιταλιστικό ολοκληρωτισμό που θρέφεται από τη ρομποτική ανοχή όσων τον υπηρετούν.

Με μια ρομαντική, ωστόσο, χειρονομία ο Ζαμιάτιν απαντά με ποιητικό τρόπο στο –κοινότοπο όσο και κοσμογονικό– ερώτημα «Τι να κάνουμε;». Οι αντιεξουσιαστές του Μονοκράτους μας θυμίζουν πως, όπως το κάθε «εγώ» είναι ικανό για τα πάντα, έτσι είναι και το κάθε «εμείς».

Με ελάχιστα, αλλά εξαιρετικής εμπνεύσεως αντικείμενα, όπως η «μουσική» καρέκλα που γίνεται... τσέλο, κι έχοντας πέντε ηθοποιούς εξασκημένους στο έπακρον, ο Στρούμπος αξιοποιεί τη σουπρεματική αισθητική του Καζιμίρ Μάλεβιτς κι εφαρμόζει μια γεωμετρικά εκπρεσιονιστική υποκριτική, απηχώντας θαρρείς τα κελεύσματα της βιομηχανικής μεθόδου του Βζέβολοντ Μέγερχολντ. **Ως συνεργάτης του Θεόδωρου Τερζόπουλου, ο Στρούμπος διατηρεί το όραμα εκείνου για ένα θέατρο αισθητικής υπεροχής που εδράζεται εξίσου στη γνώση της θεωρίας και της πράξης, έχει όμως πάντα στο επίκεντρο τον άνθρωπο/ηθοποιό.**

Κι έτσι οι Δαβίδ Μαλτέζε και Ελεάνα Γεωργούλη δίνονται ολόψυχα, ο Δημήτρης Παπαβασιλείου γίνεται ολόκληρος μια μάσκα εξουσίας, την παράσταση όμως κλέβουν οι πρωτοεμφανιζόμενες Έλλη Ιγγλίζ ως χαρισματική αφηγήτρια και Έβελυν Ασουάντ ως σεξουαλικά διεγερμένη υπήκοος.